

Kšicová, Danuše

Bohatá úroda syntetických prací

Slavica litteraria. 2008, vol. 11, iss. 1, pp. 141-145

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/103378>

Access Date: 08. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

životopis, in: *Střední Evropa*). V posledně citované studii nalezneme výmluvný příklad středoevropského města, které lze vnímat jako „učebnici“ uměleckých směrů a stylů od románských prvků přes gotiku, renesanci, baroko, klasicismus až k stylovým tendencím současnosti, ale zároveň jako kompaktní celek, jako drůzu toho všeho, kde jedno je neoddělitelné od druhého, podobně jako v Kafkových prózách je hrůza neoddělitelná od komična, tedy jako „emblem středoevropanství“.

Naznačená vnitřní rozpornost pojmu střední Evropa, doložená sérií analytických sond do literárního (ve smyslu produktů literární tvorby), jazykového i metatextového (teoretického, historického i filozofického) podloží „středoevropského“ kulturního substrátu, autora opravňuje vést stejným směrem rovněž úvahy o samotném pojmu národní literatura. Nezpochybňuje přitom statut relativně homogenní, autonomní jednotky, nýbrž její striktní definici vymezenou příslušností k státotvorným (národním) společnostem. Opírá se přitom mimo jiné o pozoruhodný fenomén regionální a lokální kultury, jejíž teoretická a kulturněhistorická reflexe zažívá v poslední době renesanci (Slovenská a česká literatura, globalistická regionalistika a euroregiony, in: *Střední Evropa*).

Dlouhodobá koncepční práce Ivo Pospíšila, přijímaná v mezinárodní slavistické obci s pozoruhodným zájmem, vychází sice z detailní znalosti oboru, ale zároveň inspiroje k úvahám, jejichž horizontem je perspektiva slavistiky jako modelového příkladu vědecké disciplíny nově definující své místo v rychle se měnícím světě.

Milan Pokorný

BOHATÁ ÚRODA SYNTETICKÝCH PRACÍ

Eva Stehlíková: *Antické divadlo*. Karolinum, Praha 2005.

Ljudmil Dimitrov: *Da bādeš šut v igrata na sādbata. Ruskata dramaturgija ot XIX vek. Chermenevtika na kanona*. Universitetsko izdatelstvo „Sv. Kliment Ochridski“, Sofija 2006.

S. D. Gurvič-Liščiner: *P. Ja. Čaadajev v ruskaj kul'ture dvuch vekov*. „Nestor-Istorija“, Sankt-Peterburg 2006.

Ruská poezie 20. století. Recepční, genologické a strukturně analytické pohledy. Sborník studií, ed. Helena Ulbrechtová a Mária Kusá. Slovanský ústav, Praha 2007.

Slovník ruskej literatury 11.-20. storočia, ed. Oľga Kovačičová. Veda, Bratislava 2007.

Hektická doba v níž žijeme směřuje stále zřetelněji ke gnómičnosti informací. Uvědomil si to i prezident Putin, když na počátku nového milénia vydal rozhodnutí o obnově vydávání encyklopedií a uvolnil na to značné finanční prostředky. Výsledkem je pokračování ve vydávání vynikající dětské encyklopedie, jejíž dvousvazkový 9. díl přibližuje názorným způsobem všem vnímatelům ruskou literaturu od středověku až do konce 20. století (*Encyklopedija dlja detej*, t. 9, red. Marija Aksenova, č. 1, Ot bylin i letopisej do klassiki 19 v. „Avanta“, Moskva 1999; č. 2, XX vek. „Avanta“, Moskva 2000). Nedávno pak začala vycházet monumentální třicetisvazková encyklopedie, z níž během prvních dvou let vyšlo již pět svazků (Boľšaja Rossijskaja enciklopedia v 30 tomach. T. I, Boľšhaja Rossijskaja enciklopedija, Moskva 2005). Je v ní i řada hesel z oblasti literární a obecně kulturní, přinášejících nejnovější pohledy např. na avantgardu či impresionismus. Obdobné tendence jsou charakteristické i pro širší středoevropský prostor. Na stole se mi tak sešla řada pozoruhodných prací mých blízkých kolegů a přátel.

Vynikající znalyně antického divadla Eva Stehlíková, jež je dovede přiblížit i vlastními překlady, navázala na své knížky o řeckém a římském divadle z počátku 90. let tentokrát formou encyklopedickou. Publikaci systémově rozdělila do tří základních oddílů. V první z nich přibližuje slovem i obrazovou dokumentací řecká a římská divadla dochovaná na území jižní Evropy a části přední Asie. Jde zřejmě o záměrný výběr, soustředěný na nejdůležitější centra antické kultury. Pro svůj periferijní význam není např. zmíněno divadlo v Pule, které je nám teritoriálně nejbližší. První část, doplněnou o reprodukce divadelních inscenací a divadelní motivy na antických vázách či nástěnných malbách, dokumentují i mapky na vnitřních přebalech knihy. Vlastní jádro publikace

tvoří encyklopedická hesla střední části, jež zahrnují komplexní informace nejen o jednotlivých i méně známých antických dramaticích, ale i komentáře ke všem dramatickým podívaným antického světa včetně rozsáhlého hesláře, přibližujícího široce pojaté reálie antického divadelnictví a světa antických her včetně jejich pozdějších úprav či přepracování s datací vzniku, s uvedením rozsahu hry, s výčtem postav, s charakteristikou stavby her a jejich syžetu. Nechybí zde ani i výčet českých překladatelů a divadelních inscenací na českých scénách. Vznikla tak pozoruhodná publikace, jež u nás dosud nemá obdobu.

Divadelní tematikou na encyklopedii Evy Stehlíkové navazuje práce mladého bulharského badatele Ljudmila Dimitrova, známého u nás z aktivní účasti na konferenci o poetice, pořádané v Brně r. 2006. Ve své monografii *Být šaškem ve hře osudu* přistupuje k ruské dramatice 19. století z dosti nečekaného úhlu pohledu. Za pozornost stojí již sám výběr autorů a děl. Jak by se dalo očekávat, začíná Gribojedovovým *Hořem z rozumu* a končí analýzou čtyř vrcholných Čechovových dramát. Překvapení však následuje hned v kapitole věnované Puškinovi, jehož tzv. malým dramátům věnoval Dimitrov svoji předchozí knihu, v níž klasikovy jednoaktovky pojímá jako čtyřicet evangelíí („*Četverojevangelije*“ ot Puškin. *Opit za izučenje na dramaturgičnija cikla „Malki tragedii*“). Fabel, Sofija 1999). Tentokrát však badatel ponechává stranou i hru *Boris Godunov*, kterou pokládá po pravdě za divadelně exkluzivní, a soustřeďuje se na torzo *Rusalka*, jejíž poslední akt dopsal Vladimír Nabokov jakoby na potvrzení všeobecně uznávaného názoru, že se jedná o torzo. Dimitrov, jenž svůj přístup zakládá na strukturně hermeneutické analýze funkce syžetu, spatřuje v *Rusalka* romantickou destrukci gribojedovovského modelu otevřením syžetu pro další motivickou a tím i vnitřně bohatší strukturu dramatu.

Podobně neotřelé je i Dimitrovo pojetí Lermontovy *Maškarády*. Jeho poznámku, že jde o první drama věnované lásce manželské, bychom mohli rozšířit o konstatování, že v tomto směru na něho navázal jak Dostojevskij, tak především L. N. Tolstoj. Za doklad příslušnosti jako kanonickým dramatickým textům 19. stol. Dimitrov pokládá využití motivu šilenství jako výrazu krajního důsledku egocentrismu. Gogola jako prvního ruského autora, jenž dosáhl mezinárodního ohlasu, posuzuje badatel především jako člověka odjinud, jehož jinakost obohatila ruskou literaturu o zcela jinou, anekdotickou koncepci syžetu. Dimitrov provádí revizi i vžitého stereotypu o Puškinově dárcovství tématu ke Gogolovým dílům. Biografickými fakty, především z Puškinovy korespondence, dokazuje, že Puškin neměl ke Gogolovi tak blízký vztah, jak se obvykle uvádí na základě některých Gogolových výroků. Nečekaně působí i Dimitrovo začlenění I. S. Turgeněva do nosné linie ruské dramatiky. Jeho dramatu *Měsíc na vesnici* autor přisuzuje roli jakéhosi postscriptum za první polovinou 19. století.

Vzhledem k tomu, že Dimitrov vychází při svém posuzování genealogie ruské dramatiky vždy ze zevrubné charakteristiky sekundární literatury, jejíž soupis provádí každou kapitolu, konstatuje, že dílo A. N. Ostrovského se v Rusku dostalo toho nejvyššího ocenění. Ostrovskij podle badatelova názoru přispěl k masovému rozšíření ruské dramatiky, jež dokonce zastínila vliv románu, tak výrazný na Západě. I když v tomto smyslu lze s názorem L. Dimitrova polemizovat, protože mezinárodní význam ruského románu druhé poloviny 19. století je díky Dostojevskému a Tolstému souměřitelný pouze s čechovovskou dramatikou, lze toto vysoké ocenění chápat v souladu s jeho úvodní tezí o mimořádném postavení dramatu v ruském prostředí, jež se v romantické a neoromantické estetice dostalo na nejvyšší příčku hodnot.

Může-li výběr modelových dramát Ostrovského překvapit soustředěním na nepřilíš často hranou *Bouři*, jež se zvláště v českém prostředí stala slavnou především díky Janáčkově Káti Kabanové, pak při volbě her L. N. Tolstého a A. P. Čechova se snad ani jiné řešení nenabízelo. Skandální sláva *Vlády tmy*, jež patří nepochybně k vrcholům evropského naturalismu, nepochybně zastínila ostatní hry Tolstého. Silnou stránkou Dimitrovovy monografie je výrazný komparatistický přístup, který jej vede i v případě analýzy hry Tolstého k začlenění do historie evropské dramatiky včetně Ibsena, Strindberga či G. B. Shawa. Pro Dimitrova je však důležitý i aspekt biografický, sepětí vzniku hry s autorovým vnitřním přerodem i s dramtizací vlastního života včetně závěrečného útěku do nebytí. Dramatiku Čechovovu pak Dimitrov charakterizuje souhlasně s derridovskou filozofií jako

záměrnou dekonstrukci celého předchozího modelu, jež dala impuls k dalšímu rozvoji světové dramatiky. Sympatickým rysem Dimitrovovy monografie je i důsledné poměřování s bulharskou recepcí, jež se pro něho stává jedním z hodnotových korektivů. V tomto případě však jde o faktor v jednotlivých národních literaturách značně proměnlivý, utvářený celým složitým vnitřním vývojem. Obecnější vývojové tendence by bylo možné vyvozovat pouze ze širšího komparatistického modelu, čehož si je autor nepochybně inspirativní monografie jistě vědom.

Syntetický charakter má i významná monografie izraelské badatelky moskevského původu Sofie Gurvičové, jež je v Brně dobře známá z několika účastí na mezinárodních konferencích pořádaných Ústavem slavistiky. Posuzovaná práce vyšla k výročí významného ruského náboženského a humanistického myslitele Petra Čaadajeva (1794–1856). Na rozdíl od T. G. Masaryka, který si při zpracovávání theokratického Čaadajeva odkazu v prvním díle *Ruska a Evropy* posteskl nad absencí systematického vydání jeho díla, mohla se S. Gurvičová opírat o jeho dosud nejúplnější dvousvazkové spisy z r. 1991 a bohatou sekundární literaturu. Zvolila si však úkol komparatisticky nesmírně náročný, protože usilovala o hlubkový ponor do recepce myslitelova díla v dlouhém časovém horizontu od jeho současníků, mezi nimiž přirozeně dominuje blízký Čaadajevův přítel A. S. Puškin, až po autora zajímavé eseje o Čaadajevovi Osipa Mandelštama. Čtenář je tak informován o hlubokém působení Čaadajevových theokratických, ale především humanistických názorů, směřujících k evropeizaci Ruska na modelu blízkém soudobému ekumenismu. Je zajímavé, nakolik si byl blízký skrytý hrot Masarykovy kritiky Čaadajevovy idealizace katolictví a její rozpornost s autorovými sympatiemi k Anglii s kritickými názory Puškina či zralého Gercena, jehož studium se stalo pro badatelku celoživotním posláním (srov. např. její fundamentální práci *Tvorčestvo Alexandra Gercena i nemeckaja literatura*, Frankfurt 2001, jemuž předcházelo celoroční studium archivních materiálů v proslulém archivu v Marbachu).

V celém objemu práce, usilující o komplexní zpracování dané problematiky, proto dílo Alexandra Gercena jednoznačně dominuje. Po analýze možných souvislostí mezi Gribojedovovým *Hořem z rozumu* a svobodomyšlnými názory Čaadajevovými, po začlenění jeho díla do komplexu autorů Puškinova okruhu, tvorby Lermontovovy a především myslitelovy polemiky se slavjanofily, se autorka zaměřuje na peripetie proměn Gercenovy recepce Čaadajevových myšlenek. Důkladná znalost Gercenova díla jí umožňuje porovnávat názory vyjadřované explicitně v jeho korespondenci s reflexemi v jeho beletrii i známých memoárech.

Prismatem díla Gercenova S. Gurvičová přistupuje i k románové tvorbě F. M. Dostojevského, kde analyzuje např. realie západnictví v postavě Stěpana Verchovenského v *Běsech* se zaměřením na rané redakce díla, či některé epizody z Čaadajeva či Gercenova života, v nichž bývá spatřována souvislost s životními osudy Versilova z *Výrostka*. Gurvičová věnuje pozornost i Blokovým výpisům z Čaadajevova *Filozofického dopisu*, podrobně analyzuje esej Mandelštamova a končí zmínkou o Josifu Brodském, který i po letech vzpomínal na silný čtenářský vjem, který v něm vyvolala raná četba Puškinovy korespondence s Čaadajevem. Opodstaňuje tak svoje přesvědčení o stále aktuálnosti Čaadajevova díla, jež za tak důležité pro poznání Ruska pokládá i T. G. Masaryk ve fundamentální knize *Rusko a Evropa*, jejíž vydání se připravuje posléze i v zemi, jíž je věnována.

Zájem o poezii a její podíl na humanizaci společnosti je charakteristický i pro některé příspěvky sborníku studií *Ruská poezie 20. století*, vydaného zásluhou editorky a nedávno zvolené feditelky Slovanského ústavu v Praze Heleny Ulbrechtové a její slovenské spolupracovnice Márie Kusé. Publikace je tedy výsledkem šťastné rusko-slovenské spolupráce. Na shody a rozdíly v zaměření českých a slovenských badatelských center editorky upozorňují v předmluvě, což za českou kulturu potvrzuje v úvodní studii rovněž Oldřich Richterek. Upozorňuje na význam ediční a překladatelské činnosti, díky níž se u nás dařilo kontinuitu vývoje ruského básnictví 20. století soustavně naznačovat a zásluhou Zdeňka Mathausera i filozoficky ozřejmovat. Ideologické pozadí ruské poezie a jejího vztahu k českému prostředí, kulminující v protestu proti sovětské invazi r. 1968, mapuje na modelu tzv. čtvrté generace ruských básníků čelný překladatel, básník a představitel PEN klubu Václav Daněk.

Na sborníku se podílelo sedm českých a pět slovenských autorů. I když převaha slovenských výzkumných úkolů byla v posledních letech spojena především se zpracováním problematiky recepční, ve sborníku je tento princip důsledně uplatňován jen ve studii Márie Kusé, jejíž zájem

o ruskou autorskou píseň ovšem nutně překračuje slovenské hranice do Ruska i českých zemí, protože za společného státu, ale i po něm vycházely obdobné antologie v obou zemích, kde rovněž hostoval představitel čtvrté generace ruských básníků Bulat Okudžava. Jeho koncert v Huse na provázku z poloviny 90. let mám dosud v živé paměti. Jak příspěvek M. Kusé, tak její přešovské kolegyně Anny Valcerové, věnovaný rytmickým inovacím v překladech poezie Anny Achmatovové, však zohledňují i problematiku poetologickou. Ukazuje se, že lví spár českého strukturalismu se dotkl i paměti poválečné generace a jejích žáků. Předehru tohoto hnutí jsem se snažila ve sborníku ukázat na studiu experimentálních poem Andreje Bělého a Velemíra Chlebnikova. Analýzou poetiky se zabývá i Soňa Paštěková na modelu poezie Sergeje Jesenina. Strukturní analýzou básnických cyklů *Veršů o Krásné Dámě* A. Bloka a cestovního básnického cyklu *O Americe* V. Majakovského tento trend rozvíjí i naturalizovaný německý badatel Siegfried Ulbrecht, někdejší spolupracovník R. Iblera v Magdeburgu a tvůrce několika hesel v jeho vydání příručky o ruských básnických cyklech (Ibler-Hrsg.: *Der russische Gedichtcyklus. Ein Handbuch.* Heidelberg: Winter 2006).

Meziválečné období ruské poezie mapují další dva pracovníci Slovenského ústavu. Fundovaná znalkyně a vydavatelka rozsáhlého fondu pražské emigrace Ljubov Běloševská charakterizuje dílo přední básničky skupiny Skit poetov (Poustevna básníků) Emilie Čegrincevové, již je věnována i kapitola v monografii Jany Kosticové, připravené pro tisk ve Slovenské knihovně. Výkonný redaktor časopisu *Slavia* Miroslav Olšovský přibližuje s básnickým zaujetím tvorbu proskribovaného a téměř neznámého básníka Georgie Oboldujeva, jenž založil na pocitu ztráty existence i poetiku vlastní tvorby. Další příspěvky již mapují ruskou poezii druhé poloviny 20. století. Mladá slovenská badatelka Ildikó Drugová, úzce spolupracující s bratislavským centrem, prezentuje výsledky své doktorské práce o Josifu Brodském, přední bratislavský badatel a básník Ján Zambor analyzuje tvorbu Genadije Ajgiho, kterého u nás kdysi objevil Zdeněk Mathauser. Ján Zambor se věnuje i vztahům básníka a jeho tvorby s abstraktním uměním a jeho nositeli. Největší díl práce na sborníku odvedla sama editorka Helena Ulbrechtová, systematicky mapující ve třech studiích ruskou poezii druhé poloviny 20. století. Od úvodní typologicky koncipované stati přechází k hloubkové analýze díla vůdčích osobností čtvrté generace Jevtušenka a Vozněsenského. Od těchto představitelů postavantgardy pak přechází k postmoderně, aby se v závěrečné studii věnovala přírodní lyrice Arsenie Tarkovského, v níž nachází mysterijní podtext. Vznikla tak nepochybně podnětná publikace, dokazující, že nejen ruský román, ale i ruská poezie může mít svoje místo na badatelském slunci.

Zcela mimofádný význam má dokončení rozsáhlého grantového úkolu kolektivu slovenských badatelů z Bratislavy, Nity a Prešova v čele s Oľgou Kovačičovou. Díky tomu vznikl na Slovensku jeden z prvních slovníků cizojazyčných spisovatelů. Potěšitelné je, že jde právě o *Slovník ruské literatury 11.–20. století* a že vzhledem k řadě českých recenzentů v čele s Ivem Pospíšilem jde rovněž do jisté míry o česko-slovenskou spolupráci. Autoři tak završili mnohaletou práci, jejímž prvním výstupem byl *Krátký slovník ruských spisovatelů* (Bratislava 2003), oceněný r. 2004 cenou Literárního fondu.

S jakou fundovaností a rozhledem je recenzovaný slovník napsán je patrné již z úvodního *Stručného náčrtu dějin ruské literatury 11.–20. století* Oľgy Kovačičové, Antona Eliáše a Márie Kusé, jenž dovádí charakteristiku daného období až do poslední doby. Sympatické je v něm systematické začleňování ruské literatury do historického procesu i evropského literárního vývoje. Rozsáhlý heslář, který je pro větší přehlednost rozdělen na autorský a věcný, pak úvodní očekávání plně naplňuje. Medievalistický rozhled hlavní redaktorky je patrný z řady hesel, mapujících ruský středověk i literaturu 18. století, z níž vyrůstala mohutná literární tvorba dalších dvou století. Ruská literatura 20. století je představována komplexně včetně představitelů tzv. samizdatu i tamizdatu, což bylo za dob totality zcela nemyslitelné.

Neocentelné jsou rovněž informace o nové literatuře vznikající v rámci internetu, jako je např. seteratura – literatura existující výhradně na internetu, jež se stala v Rusku velmi populární. Ve výběrové bibliografii proto nechybí řada internetových odkazů, bez nichž se v současné době již nelze obejít. Jejich adresář je rozdělen systémově, počínaje ruskými vyhledávací přes tematicky a historicky členěné odkazy od folkloru, starší ruské literatury, ruské lit. 19.–21. stol. a konče soupisem knihkupectví, knižnic a internetových časopisů. Užitečný je i přehled nejdůležitějších textů, dějin ruské literatury, slovníků, monografií a dalších podkladů, jež jsou důsledně členěny

podle jednotlivých literárních období. Byla tak vytvořena neocenitelná příručka, jež bude sloužit vzhledem k jazykové blízkosti i českému čtenáři, který slovník tohoto rozsahu a zaměření dosud nemá.

Velký rozsah kvalitních syntetických prací, o jejichž výseku přináší informace tato recenze, je dokladem soudobých tendencí, ale i výsledkem zrání nejen oboru, ale i jeho představitelů a tvůrců, jimž patří moje hluboké uznání.

Danuše Kšicová

RUSKÁ SLAVISTIKA A P. D. DRAGANOV

Blaže Ristovski: *Makedonistot Petar Draganov 1857–1928*, Matica makedonska, Skopje 2007, 183 s.

Vývoj české, vídeňské, polské, ruské, balkánské slovanské i další evropské slavistiky prodělal několik základních etap. Po období romantického pojetí jazyka a národa a po vymezení slovanské problematiky z filologie a historie v 18. století se slavistika jako soustavné poznávání konstituovala v prvních čtyřech desetiletích 19. století, kdy se mj. postupně zakládaly na petrohradské, moskevské, kazaňské a charkovské univerzitě katedry slavistiky. První kádry, např. O. M. Bodjanskij, P. I. Prejs, I. I. Srezněvskij a V. I. Grigorovič se školily v Praze a v některých dalších slavistických centrech. Staly se zakladateli slavistiky jako vědecké disciplíny.

Již v prvních desetiletích 19. století byly v Rusku položeny základy vědeckého studia např. starožitností a církevněslovanského jazyka, písma a písemnictví. Víme, jak intenzivně se o to zajímal P. J. Šafařík. V. I. Grigorovič podnikl v letech 1844–1847 cestu po Balkáně, navštívil Athos, Soluň, Ochrid, Bulharsko a další místa a shromáždil unikátní soubor slovanských rukopisů. Na zpáteční cestě jel přímo do Prahy, aby o tom informoval P. J. Šafaříka a další české slavisty. Době vzniku glagolice a cyrilice věnoval O. M. Bodjanskij svou disertaci. I. I. Srezněvskij, který se mj. zabýval otázkami slovanské etnografie a folkloristiky, napsal jednu z prvních recenzí (první napsal Čech Moric Fialka) na sborník D. a K. Miladinovových *Bălgarski narodni pesni* (1861), který obsahoval 665 lidových písní a jiných lidově slovesných výtvorů, z nichž pouze necelá stovka byla z bulharského území, ostatní byly makedonské.

Ovšem teprve od šedesátých let 19. století, kdy vstoupil v platnost nový zákon o univerzitách a nastoupila nová slavistická generace, kdy ruská slavistika prezentovala některé významné výsledky, zejména práce A. Ch. Vostokova, F. I. Buslajeva, J. K. Grota aj., a také pod vlivem prací slovinského lingvisty F. Miklošiče a Němce A. Schleichera, se slavistika ustálila jako souhrn věd o Slovanech. Zatímco však u ostatních slovanských národů byla slavistika jedním z prostředků za osvobození národa, za zachování jazyka a rozvoj literatury a kultury, v Rusku se jí oficiální politika snažila využít pro své zájmy především u pravoslavných balkánských Slovanů.

V druhé polovině 19. a v prvních desetiletích 20. století ruská slavistika rozpracovávala četné obecně teoretické a konkrétní otázky srovnávací slovanské mluvnice, dialektologie, jazykových kontaktů, historické fonetiky, fonologie, srbského a charvátského přízvuku, historické syntaxe aj. Pozoruhodnou úlohu sehrála tzv. moskevská škola, v jejímž čele stál F. F. Fortunatov, a kazaňská škola J. Baudouina de Courtenay. A rovněž jazykovědné práce A. A. Potebni. Zesílil zájem o studium západoslovanských a jihoslovanských jazyků. Počátkem 20. stol. se G. A. Iljinskij soustředil na studium srbského jazyka. Významným vědeckým dílem byla na počátku století monografie A. M. Lukjanenka o kajkavském nářečí. Mnozí ruští slavisté se věnovali studiu bulharské mluvnice, fonetiky, morfologie a bulharského písemnictví.

V druhé polovině 19. stol. zesílil v ruské slavistice zájem o slovanskou lexikografii. Na vypracování slovníků se soustředili zejména R. F. Brandt a profesor moskevské univerzity A. L. Djuvernua, o němž jsme psali jinde (*Slovanské meziliterární shody a rozdily*, 2004, 27 n.). K nim bychom mohli přiřadit srbocharvátsko-ruské slovníky P. A. Lavrovského. Petr Danilovič Draganov (1857–1928)